

Bondeståndets talman vid riksdagen 1697 Nils Andersson Sarf

*Nils var min
morfars morfars farmors
farfars far*

Nils Andersson Sarf. Gift
Född 1654-03-24 i Morkarla. 1676 med
Död 1713 i Morkarla. **Karin Kristiernsdtr**
Död 1677 i barnsäng..

Gift
1679 med
Margareta Staffansdtr. Gift
Född 1698 med
Karin Johansdtr.
Död 1697
Barn med Nils
två döttrar och
sönerna Anders

Den 24 januari 1617 antogs 1617 års riksdagsordning, som kom att bestämma formerna för 1600- och det tidiga 1700-talets riksdagar. Eftersom kampen mellan kung och adel under 1500-talet hade avslutats och formaliserat maktförhållandet mellan dem kom riksdagen att bli ett instrument för dem båda, där både kungen och adeln använde den för att få igenom sina krav och önskemål, genom att söka stöd hos de övriga stånden vilka benämndes det högvördiga prästeskapet, det vällovliga borgarståndet och det hedervärda bondeståndet.

Riksdagen inkallades fortfarande när regenten fann lämpligt och därför kom riksdagarna att bli färre under slutet av 1600-talet och början av 1700-talet, dels på grund av införandet av det kungliga enväldet, dels på grund av stora nordiska kriget (1700-1721).

Den 3:e november 1697 utblåstes (inleddes) riksdagen i Stockholm med att namnen på närvarande riksdagsmän antecknades i en röstlängd för riksdagsarbetet.

De fyra stånden, adeln, prästerna, borgarna och böndernas talesmän höll ett varsitt anförande vid öppnandet av riksdagen.

Bondeståndets talman, vilken valdes för varje inkallad riksdag, var Nils Andersson Sarf från Uppland.

Förutom att närvara vid Karl XI begravning den 24 november var den huvudsaklige frågan för riksdagen att myndighetsförklara den 15-åriga Karl XII.

Bondeståndets ståndpunkt i myndighetsfrågan framfördes av Nils med bland annat att **"detta var ett ärende som mera hörde de höga herrar förmyndare till än dem att svara på"** och att **"de hellre se en Konung är flera, som styrer och regerar sitt land"**.

Efter talen fick de fyra talarna ta de närvarande kungligheter i hand, en liknande procedur skedde då riksdagen avblåstes (avslutades). den 4 december.

De fyra ståndens inställning till frågan var likvärdiga och Karl XII myndighetsförklarades den 8 november, Sedan förmyndarregeringen nedlagt sitt uppdrag och ständerna den 13 december gett kungen sin hyllningsed, blev Karl XII den 14 december 1697 krönt i Stockholms Storkyrka. Vid ceremonin framhölls hans ställning som enväldig kung genom att han inte avgav någon kungaförsäkran samt att han själv satte kronan på sitt huvud. Själva kröningen förrättades dock av ärkebiskop Olaus Swebilius. Kröningsmåltiden intogs i Wrangelska palatset.

Om Nils Andersson Sarf finns ett häfte på 16 sidor skrivet av Gustaf Holmgren och som publicerades 1947 i Upplands nations årsskrift X.

Nils Andersson skrev också en självbiografi vilken nu finns förvarad på Uppsala universitetsbibliotek.

Häftet utan fotnoter följer här och självbiografin därefter.

»Nicolaus Andreæ Sarf Uplandus»

Bondeståndets talman vid riksdagen 1697

Av Gustaf Holmgren

Inga protokoll fördes i bondeståndet vid stormaktstidens riksdagar, men ur olika källor har man likväl lyckats sammanställa en så gott som fullständig längd över dess talmän alltifrån 1630-talet och fram till periodens slut. Utöver namnet och hemorten är det i allmänhet icke mycket, som man har sig bekant om dessa ståndets förtroendemän och ledare; endast över en och annan av dem faller genom någon enstaka, samtida notis ett ljus, som förlänar honom personliga och karakteristiska drag.

Den politiskt mest betydande rollen inom bondeståndet tillkom eljest icke talmannen utan sekreteraren. Böndernas okunnighet i konsten att skriva och att läsa skrivet – en oförmåga, som väl även torde ha vidlått flertalet av talmännen – utgjorde en svår belastning för ståndets politiska verksamhet. Sekreterareposten hade också inrättats, för att bönderna vid riksdagarna icke skulle behöva »löpa omkring efter skrivare». Dess innehavare var vanligen någon ämbetsman, merendels tagen ur Kungl. Maj:ts kansli, och utsedd av regeringen, vars förtroendeman och redskap han var i minst lika hög grad som han var böndernas.

Vi skola här självfallet icke ge oss inpå en närmare redogörelse för den naturligt nog svåråtkomliga frågan om maktfördelningen mellan sekreterare och bondestånd eller om arbetsfördelningen mellan honom och talmannen. Den senare posten, som tillsattes av riksdagsbönderna själva, har visserligen ansetts väsentligen vara ett heders- och förtroendeuppdrag av mera formell natur. Likväl måste det vara uppenbart, att innehavaren där de personliga förutsättningarna voro för handen, kunnat utöva ett betydande inflytande på ståndets tänkesätt och handlande.

Ett påfallande stort antal av talmännen under detta skede voro hemmahörande i Uppland och av dessa voro tvänne från Olands härad. Den ene och till tiden äldste av de två, nämndemannen Per Eriksson från Edinge i Tuna socken, fungerade som förespråkare d.v.s. talman i ståndet under flera av de betydelsefulla riksdagarna på 1650-talet. Han tillhör också det fåtal av skedets bondepolitiker, vars drag kunna något närmare urskiljas. Av en utpräglad agitatorisk läggning, fitalig och ytterst stridbar, synes han ha varit något av en verklig bondeledare. Hur pass farlig hans opposition av de maktägande ansågs vara, visar icke minst den avslutning, som hans riksdagspolitiska bana fick. (Vid riksdagen i Göteborg 1660 var han sista gången talman. Hemkommen därifrån bedrev han inför den riksdag, som skulle sammanträda senare på året, en livlig agitation i sin hemtrakt och i Roslagen. Vid stämmorna med sina häradsmän skall han ha fört »eftertänkligt tal» och säges t.o.m. ha hotat med vapenmakt. Han blev därför på rådets föranstaltande gripen och fängslad innan riksdagen tog sin början, satt häktad, så länge denna pågick, och lössläpptes först följande år).

Med en betydligt mindre djärv politisk profil avteckna sig däremot dragen av den andre talmannen från häradet, Nils Andersson i Svensarvet (el.: Svensarva) i Morkarla socken, vilken innehade uppdraget vid riksdagen 1697. Det bör dock hållas i minnet, att riksdagens ställning nu under det kungliga enväldets dagar var en helt annan än tidigare och att det - synnerhet på 1690-talet - gällde icke bara om bönderna utan om ständerna i allmänhet, att riksdagspolitiska livsyttningar utöver det fastställda programmet voro utomordentligt sällsynta.

Det är icke heller mycket, som man har sig bekant om Nils Anderssons verksamhet som herredagsman och talman. Huruvida han vid någon riksdag före sin upphöjelse till talman varit menig herredagsman och sålunda uppfyllt kvalifikationen att vara viss och förfaren i riksdagshandlingar har tyvärr icke kunnat konstateras. Riksdagen 1697 till vars viktigaste uppgifter hörde att närvara vid Karl XI: begravning och att överlämna riksstyrelsen åt den femtonårige Karl XII, erbjuder, om man frånser det sistnämnda ärendet, också föga av intresse.

I en dagbok, förd av en vid riksdagen närvarande herredagsman av prästeståndet, lektorn vid Linköpings gymnasium Andreas Simonsson, skymtar bondeståndets talman åtskilliga gånger - alltid i representativa sammanhang. Hur han i iakttagarens ögon handhade dessa uppgifter -om väl eller illa - framgår icke, men dagboksförfattaren är också rätt sparsam med sådana värdeomdömen. Ett par gånger nämner han talmannens namn. Den ena gången är vid skildringen av riksdagens öppnande. Då framträda ståndens talmän i sedvanlig tur och ordning och hålla sina orationer: lantmarskalken, landshövding Gripenhielm, ärkebiskop Svebilius, borgmästaren i Stockholm Holmström och Bonden Nils Andersson af Upland och Alunda Sochn. Akten slutar med att dessa fyra taga de kungliga personerna i hand. Vid riksdagens avslutning omtalas han i en liknande situation nu med en riktigare hemortsbeteckning: Nils Andersson i Morkare Sochn.

En annan källa har bevarat en del av det svar, som Nils Andersson på ståndets vägnar avgav på den brådstörtat tillkomna propositionen om den unge konungens myndighetsförklaring och omedelbara tillträde för regementet. Han »tyckte detta vara ett ärende, som mera hörde de höga herrar förmyndare till än dem att svara på». Försiktigheten, för att icke säga menlösheten i svaret är ju påfallande, men i sistnämnda avseende skiljde det sig ingalunda från dem, som de övriga stånden levererade. Gammal bister bondeerfarenhet av det månghövdade adelsväldet talar ur fortsättningen av hans yttrande. Av den meningen vore de dock alla, sade han, »att de heller ser en Konung än flere, som styrer och regerar sitt land».

Det är emellertid ur en helt annan synpunkt än den av hans politiska betydenhet, som Nils Andersson i Svensarvet intresserar oss. I honom möta vi nämligen den - så vitt jag vet - hittills äldste bondeståndstalman, vars personliga och formella kvalifikationer för uppdraget låta sig något närmare skärskådas. Dessa äro också för den tiden rätt märkliga. Icke minst märkligt är det, att vi ha hans egna anteckningar att tacka för vår kännedom härom. I Uppsala universitetsbibliotek förvaras nämligen denne 1600-talsbondes egenhändiga självbiografi (UUB: X 241) - tyvärr är det dock endast ett litet, illa skadat fragment, som återstår.

Vad som nu finns kvar är en del av ett blad i liten 4:o. (Sid 8 o 9.) Hur pass omfattande biografien en gång varit är ovisst; med all sannolikhet har den bestått av minst ännu ett blad. Det nuvarande fragmentet omslutes sedan gammalt av ett pappersomslag på vilket är antecknat, att det tillhört »Fants saml.» och därjämte med en stil, som otvivelaktigt härrör från professorn och vice bibliotekarien E. M. Fants hand, att innehållet utgöres av en »Egenhändig annotation af Nils Andersson i Svensarfve, Morkarla socken,

bondeståndets taleman vid 1680 [sic!] års riksdag». Genom dessa anteckningar blir det av allt att döma klarlagt, på vilket sätt papperet hamnat på Universitetsbiblioteket. Fant var nämligen från år 1788 och till sin död år 1818 prebendekyrkoherde i Alunda och Morkarla pastorat och det förefaller mer än sannolikt, att det är under sin tid i dessa socknar, som han kommit över handlingen och införlivat den med sin samling. Proveniensen är i detta som i så många andra fall icke heller utan sin betydelse. Av själva biografien i dess nuvarande skick framgår nämligen icke, vem den biograferade är, därom upplyser endast anteckningen på omslaget. Skulle man till äventyrs hysa något tvivel om, huruvida det verkligen är Nils Andersson i Svensarvet, som åsyftas i biografien, försvinner emellertid varje sådant, sedan man jämfört och kontrollerat dess uppgifter mot andra källor.

Så illa åtgången som texten är, vore det meningslöst att här söka avtrycka det, som nu återstå av densamma. Vi skola inskränka oss till att i sin helhet återge de så gott som fullständigt oskadade notiserna på övre delen av papperets framsida, vilka även – tursamt nog – äro de för vårt syfte viktigaste, och i övrigt mestadels referera innehållet, i den mån detta är av intresse och låter sig göra.

» Anno 1654: den 24 Martij... jag född hijt till denna werlden.

Ao 1664 Begynte iag Läsa i Book, här hemma hooss en

Student som heet Petrus Hamnelius. Och än

Ao 1666 kom iag i Upsala Schola där iag gick i 5 åhr.

Sedermera war diponerad i 2 åhr.

1674 Blef min K. Sahl Moder H Elisabett Nilz dödh

Och begroftz i Morkare Kyrkia fram i Coren den 31: Majj

1675 den 26 April skifte vår K. fader And: Erss. hemmanedt

Emellan mig och min Broder Swän, då iag war

21 åhr gl. Och thetta åhrett åto folckett nog barcken.»

Man måste väl säga, att det var en för hans tid och stånd synnerligen god skolutbildning, som kom den blivande bonden i Svensarvet till del. Sedan han lärt läsekonsten och möjligen en del andra elementa av en i hemsocknen vistande student, Per Hamnelius, gick han i fem år i Uppsala skola – den gamla katedralskolan eller trivialskolan – och var sedan »deponerad» i två år. Det sistnämnda uttrycket måste innebära, att han efter att ha undergått den sedvanliga depositionen, tillbringat en tid av två år som student vid universitetet.

Gå vi till nationsmatrikeln för den dåtida Upplands nation, påträffa vi där en Nicolaus Sarf. Som uppges vara inskriven den 9 november 1670. Vad som gör att vi stanna inför denne, är, att han är den ende vid denna tid inskrivne upplänningen, som jämte förnamnet Nicolaus bär farsnamnet Andreæ. Detta senare står visserligen icke utsatt i nationsmatrikeln men finnes i, "Album studiosorum", universitetets stora studentmatrikel: »Nicolaus Andreæ Serf Vplandus.» Även här är inskrivningsdatum angivet till den 9 nov. 1670. Som en student vid denna tid icke kan tänkas ha inskrivits både vid universitetet och i nationen på samma dag och då universitetsmatrikeln äger vitsord framför nationsmatrikeln, är det troligt, att datum för hans inträde i nationen är ett annat än det uppgivna. Men det torde väl ligga någonstans i närheten och för Nicolaus vistelse vid universitetet liksom för hans tillhörighet till Upplands nation ger nationens räkenskapsbok, som för tidsskedet ifråga är en betydligt säkrare källa än dess matrikel, ett klart vittnesbörd.

Enligt räkenskapsboken betalar Nicolaus Serf, som han också där kallas, nyårsterminen 1672 den sedvanliga avgiften ”pro felici reditu” med 16 öre, varav man väl får draga den slutsatsen, att han varit närvarande även föregående hösttermin. De tre daler ”pro inscriptione” som han senare under året erlägger, bära närmast prägeln av restantier, vilket de väl i verkligheten också voro. Någon gång i oktober 1672 betalar Nicolaus Serf på nytt 16 öre ”pro felici reditu”. Detta är sista gången, som han förekommer i räkenskaperna. Man torde därför ha rätt att anta, att hans akademiska bana fått sin avslutning med denna hösttermin eller strax därefter. Som vi se, stämmer det hela ganska bra överens med de tidsangivelser, som finnas i Nils Anderssons självbiografi.

För nationsmatrikeln är Nicolaus Sarf blott och bart ett namn – utan någon som helst anteckning eller antydning om hans senare öde. Likväl kan det icke råda någon tvekan om hans identitet med Nils Andersson i Svensarvet, den lilla självbiografiens författare och talmannen vid 1697 års riksdag. Det ovanliga släktnamnet Sarf (dialektuttal: Serf) utgör i själva verket det avgörande beviset härför. Sannolikt är det bildat på gårdsnamnet Svensarvet, på så sätt, att till dettas senare led – arv(et) har lagts förledens genitivändelse –s. Det är emellertid icke som man skulle kunna tro, Nicolaus Andreæ, som lagt sig till med namnet. Anders Ersson i Svensarvet, Nils Anderssons fader har också burit det och kallas i åtskilliga handlingar Sarf eller Serf, t.o.m. långt före sonens födelse. Något gammalt släktnamn torde det icke vara; ingen i släkten utom de två nämnda synes ha burit det och vad Nils Andersson beträffar, tycks han ha upphört att bruka det, samtidigt som han lade av studentkappan och – värjan.

Svensarvet som numera är en liten by, var ännu på Nils Anderssons faders tid en enda gård, ett skattehemman om 8 öresland eller ett markland jord. Fadern, Anders Ersson, ägde alltså just så mycket jord, som sedan gammalt krävdes av en bonde för att vara ”fullsutten” och han hade till och med något därutöver, ty till gården hörde också en utjord, Mårtenskulla, om ungefär 2 öresland. Tack vare, att frågan om denna äga kom före vid häradsrätten (1650 ¹⁸/₂), då Anders Ersson Sarf begärde förnyelse på ett gammalt och söndrigt dombrev rörande densamma, få vi veta, att Svensarvasläkten var gammal i gården. Av brevet framgick nämligen, att Mårtenskulla år 1589 hade förvärvats av Anders Ersson Sarfs farfader. ”Hans i Svensarfwa”. Det var nu icke bara genom sitt jordinnehav – som f.ö. alltsedan 1640-talet i likhet med nästan alla skattegårdar i bygden hade sin ränta bortförlänt till bruksherrarna på det närbelägna Österbybruk – som Nils Anderssons fader intog en framskjuten ställning bland socknens och häradets allmoge. Enligt ett vittnesmål, som han avlägger vid tinget 1672 ²⁰/₆, då han uppges vara inemot 70 år gammal, har han under ett skede av sitt liv varit ”fogdheskriffware”. Han har således, liksom sonen, bedrivit vissa studier och var i alla händelser en läs- och skrivkunnig man. En tid synes han dessutom, som framgår av en rannsaking 1673 ²⁵/₁₁, ha varit frälsefogde på Ora säteri i Nardinghundra härad. Åtminstone alltifrån 1640-talet torde han ha brukat sin fäderneärvda gård Svensarvet. En notis i domboken (1643 1/10) visar, att även han i någon mån varit politiskt verksam. Vid tinget denna dag anklagas han nämligen jämte en annan Morkarlabonde av socknens kyrkoherde, prosten Johannes Hontherus för att ha samlat bomärken under en skrivelse, i vilken kyrkoherden anklagas att vara allmogen ”förnähr” uti testamenten och likstod. Denna skrivelse hade de tilltalade tänkt ingiva till den stundande herredagen i Stockholm, men aktionen kom av sig genom kyrkoherdens ingripande på tinget.

Eljest finnas nog en del omständigheter, som tyda på, att det tog sin tid innan han, den förutvarande fogden, riktigt accepterades som like av de övriga bönderna. Så t.ex. blev han nämndeman först år 1669, då han var närmare sjuttio år gammal men satt sedan i rätten till sin år 1683 inträffade död. Om faderns frånfälle säger sonen i sin biografi, att »1683 den 25 Januarij blef min K fader Anders Ersson [död] och sedan den 18 Feb:

näst effter begrafwen i Morkar[e Kyrkia?] wijd sine 3ne första hustrurs grifter, Men min [Moder] ligger i Coren wnder sin egen steen».

Vad vi veta om Nils Anderssons moders, Elisabet Nilsdotters släktförbindelser förstärker intrycket, att Svensarvasläkten i dessa generationer tillhörde ett socialt övre skikt bland allmogen. Hennes äktenskap med Anders Ersson Sarf var det andra i ordningen och den till synes anmärkningsvärda omständigheten, att hon vid sin död blev gravlagd på annat ställe än familjen i övrigt och framme i kyrkans kor får sin naturliga förklaring av, att det var där, som hennes förste man, efter vad vi med säkerhet veta, hade sitt vilorum. Han hade varit präst – dock icke sockenpräst utan krigspräst – och var de sista åren av sitt liv bosatt på sitt fädernehemman i Österby by inom socknen. Han hette Johannes Clementis och tillhörde en bondsläkt, ur vilken f.ö. ett stort antal präster utgått. Med Elisabeth Nilsdotter hade han utom andra barn en son, som blev en studerad karl och präst, Johannes Johannis Morkarl, död som komminister i Funbo 1695 ^{12/12}, vilken således var en halvbroder till Nils Andersson. När denne herr Johan Morkarl till häradstinget 1685 7/5 instämmer sina halvbröder, Sven och Nils Anderssoner, med krav på redovisning av arvet efter herr Johannes Clementis, svara dessa med att bl.a. framhålla den stora kostnad, som deras då avlidne fader haft för herr Johans studier i Uppsala.

Den relativa burgenhet, vilken av flera tecken att döma under ett tidigare skede utmärkt Nils Anderssons föräldrahem synes efterhand försvinna. Åtminstone en orsak, som kraftigt har bidragit härtill, kan med säkerhet anges. Det är den brand, som i pingsthelgen 1670 lade hela Svensarva gård med lösören och allt (däribland en stor kista med dokumenter och handlingar) i aska. Vid sommartinget detta år begärde tolvmannen Anders Ersson Sarf tingsrättens bevis om olyckan i avsikt att därmed söka befrielse från utlagorna och hjälp och upprättelse hos ”kristmilda” människor. Branden inträffade på våren samma år, som Nicolaus Andreæ skrevs in vid universitet. Ehuru blott en gissning ligger det nära till hands att se hans avbrytande av studierna som en följd av denna katastrof; ett annat tänkbart skäl av ekonomisk art kan därjämte ha varit nödåren i början på 1670-talet, som väl ytterligare försämrade hemmets ekonomi.

Då Nicolaus Andreæ övergav studierna och akademien, återvände han sannolikt hem, i alla händelser blev han, som vi ha sett av hans anteckningar, något mer än två år senare brukare av halva faderns hemman, vars andra hälft samtidigt övertogs av brodern Sven. Efter ytterligare något mer än ett år gifte han sig 1676 för första gången. Hustrun hette Karin Kristiernsdotter och var från Bol i Morkarla. Hon avled det påföljande året i barnsäng, efter vad som synes framgå av biografien, som dock vid denna notis är mycket illa skadad. Ur domböckerna kan inhämtas, att hennes fader, som hette Kristiern Markusson i Bol var bonde, smed och tillika socknen klockare. Det omvittnas där, att han var en man icke utan sina förtjänster men tillika en i dryckesmål mäkta orolig och bullersam person. Han blev också, följdriktig nog, dräpt efter ett dryckeslag, 1678 7/5, och vid nästa häradsting uppträdde hans änka, barn och mågar, bland vilka senare Nils Andersson i Svensarvet befann sig, och förde talan mot gärningsmannen. De flesta av målsägarna krävde, att dråparen skulle giva »liv för liv » men främst tack vare Nils Anderssons bemödanden kom en förlikning till stånd. Det är första gången, som vi i domböckerna se ett prov på hans, som det förefaller, koncilianta, på kompromiss och medling inställda sinne.

År 1679 gifte han sig på nytt, nu med Margareta Staffansdotter, sannolikt från Knaby, också beläget inom socknen. Med henne hade han åtminstone fyra barn, vilkas födelser han noterat i sin biografi. Efter andra hustruns död, som inträffade 1697, ingick Nils Andersson året därpå för tredje gången äktenskap; även denna gången var hustrun

insocknes född. Hon hette Karin Johansdotter från Halvbygda.

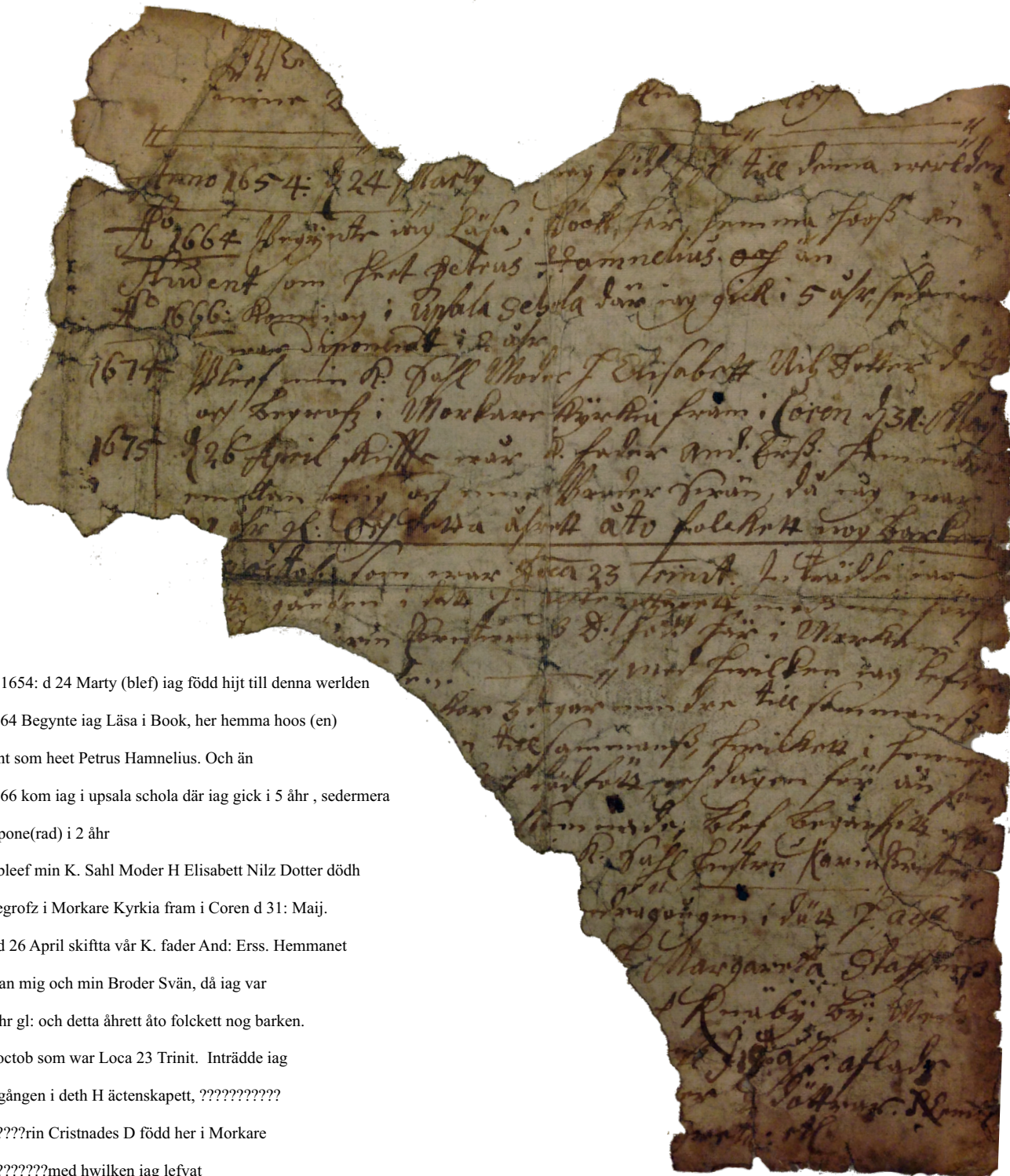
Gamle Anders Ersson Sarf hade efter sista hustruns död sitt hem hos sonen Nils, något som framgår av den senares anteckningar. I dessa ha också noggrant angivits de många perioder då gården saknade husmoder och de båda männen, far och son, levde som »enklinger och eensöriende». Med ekonomin var det nog mesta tiden dåligt beställt, vilket framskymtar såväl i domböckerna som i biografien. På ett ställe i den sistnämnda förekomma orden »[st] oor fattigdom» i ett sammanhang, som avser familjen men som i övrigt på grund av textförlusten är alldeles oklart. Däremot kan det icke råda någon tvekan om meningen ett par rader längre ned i samma stycke, där det heter: »Jag tillijka med min g[:] la fader måste alt till nysäden mäst nähra oss med Barck och ganska litett miöhl och Miölk. » Det kan vara ovisst, om notisen avser förhållandena vid ett eller flera tillfällen; som ett direkt vittnesbörd om tidens bondenöd och hur livet vid denna tid kunde gestalta sig även för bättre lottade bland allmogen i det sädesproducerande Uppland, är den både tydlig och talande nog. Ända till år 1708 ägde och brukade han heller icke mer än halva hemmanet. Den andra gårdshalvan, som innehades av brodern Sven, var för »resterande utlagor» till Österby nära att drabbas av det öde, som av enahanda orsak övergick så många av traktens skattegårdar: att förvandlas till frälsehemman under bruket. Det lyckades dock Nils Andersson att gälda skulden som närmast bördeman inlösa gården »ur frälsemanna händer» (1708 ²¹/₅).

Det är givet, att en skattebonde med den skrivkunnighet och övriga teoretiska utrustning som Nils Andersson ägde, skulle i stor utsträckning tas i anspråk också för socknens och häradets angelägenheter. Från och med år 1687 ³/₂ finna vi honom som nämndeman och som den förnämste och äldste i nämnden blir han 1710 ¹⁵/₂ häradsdomare. Som sådan fungerar hans sedan till sin död. Han omtalas också vid ett par olika tillfällen som en av socknens två kyrkvårdar. Hans namn förekommer givetvis ofta i domböckerna, men det står anmärkningsvärt litet buller och gny kring honom, i motsats till vad fallet är t.ex. med några av hans medbröder inom nämnden. Någon processlysten eller för egen ekonomisk vinning stridig person synes han minst av allt ha varit – åtminstone såvitt de bevarade och genomgångna domboksårgångarna ge vid handen. Då han omtalas är det mest i samband med förrättningar av olika slag, synder, värderingar och medlingar, som det föll på hans lott som nämndeman att utföra.

En svår olycka drabbade också honom mot slutet av hans liv. Av protokollet från hösttinget 1710 får man veta, att hans nybyggda skattehemman Svensarva tidigare under året ödelagt av eld. Skadorna belöpte sig till över 1.500 daler kmt, av vilka han i brandstod av häradet erhöll något mer än hälften till hjälp med husens återuppbyggande. Huruvida han fick uppleva, att gården på nytt reste sig ur askan, är ovisst. Vintertinget 1713 ¹⁵/₂ var hans sista; när häradstinget nästa gång sammanträdde den ¹/₆ var dess första ärende att välja häradsdomare i Nils Anderssons ställe, som då säges vara avliden.

Han ligger begravd på Morkarla kyrkogård alldeles intill och väster om kyrkan. Graven utmärkes av en liggande stenhäll, vars inskription – utom av hans namn och dödsåret 1713 – utgöres av två verser ur Psaltarens 102:a psalm. Den ena av lyder: »Ty mine dagar äro bortgångne såsom en rök och mine been äro förbrände såsom en brand. »

En av gårdarna i Svensarvets by skall ännu ägas och brukas av hans ättlingar.

Anno 1654: d 24 Marty (blef) iag född hijt till denna werlden

Ao 1664 Begynte iag Läsa i Book, her hemma hoos (en)

Student som heet Petrus Hamnelius. Och än

Ao 1666 kom iag i upsala schola där iag gick i 5 år, sedermera
var dipone(rad) i 2 år

1674 bleef min K. Sahl Moder H Elisabett Nilz Dotter död

och begrofz i Morkare Kyrkia fram i Coren d 31: Majj.

1675 d 26 April skiftta vår K. fader And: Erss. Hemmanet

Emellan mig och min Broder Svän, då iag var

(21) år gl: och detta åhrett åto folckett nog barken.

????octob som war Loca 23 Trinit. Inträdde iag

???ta gången i deth H äctenskapett, ?????????

????????rin Cristnades D född her i Morkare

????????med hwilken iag lefvat

????????kor 3 dagar mindre tillsammants

????????tillsammants, hwilkett i hemm??

????????dödfött och dagar för än so?

????????sm ende, blef begrafitt (och)

????????(min) K Sahl hustru Karin Cristina

????????ndra gången i däss H. äcte-

????????Margareta Stafans

????????Karby by, ????

????????a. afliden

????????döttrar. Neml

?????

Nils Andersson Sarf
Född 1654-03-24 i Morkarla
Död 1713 i Morkarla

Några ättlingar till Nils

På min sida

På din sida

Anders Nilsson Sarf.
Född 1680.
Död 1733-02-26 i Morkarla

Nils Andersson
F: omkr 1716-02-12.
Död 1795-01-01 i Morkarla

Kristina Nilsdotter.
Född 1745-04-19 i Morkarla
Död 1814-04-08 i Morkarla

Mats Ersson
Född 1768-05-09 i Morkarla.
Död 1840-02-21 i Morkarla

Erik Mattsson.
Född 1824-12-14 i Morkarla.
Död 1910-05-01 i Morkarla

Anna-Greta Erikdotter
Född 1858-10-12 i Morkarla
Död 1909-10-01 i Valö

Edvin Wahlström
Född 1899-07-03 i Valö
1967-07-13 i Uppsala

Venny Wahlström
Född 1924-07-19 i Valö
Död 2010-09-04 i Uppsala

Stefan Westerberg
Född 1951-04-30 i Uppsala